

Атанас Далчев
Прозорец

Ето нашето зимно стъкло.
То не е, то не е сякаш същото:
няма вече ни пътя, ни къщите:
само бяла гора от сребро.

И през нея минават прегърнати
мойто братче и мойта сестра.
В посребрената бяла гора
накъде ли самички са тръгнали?

Те вървят върху сребърен път
и под мрежа от сребърни клони,
посребрени листа се отронват,
дъждове от листа ги ваят.

Мойто братче и мойта сестра
преминават без страх под дърветата:
няма вълци, нито има ветър
в тази сребърна бяла гора.

Там е само възшебната птица
с лъчезарните златни пера;
мойто братче и мойта сестра
нея търсят от цяла седмица.

Чак на седмия ден призори
ето тя затрептява, изгрява
и във миг се запалва гората
от горящите нейни пера.

Дървесата възпламват, искрят
и на капки сребро се разтапят.
И отново изникват къщата
и изплува познатият път.

1925 г.

БОЛНИЦА

Тази бяла варосана зала на градската болница,
до самите стени прилепените бели легла
и лица побледнели по тях, и лица меланхолни
с тъмножълтия цвят на студената зимна мъгла.

Тези черни ръце връз прострените бели покривки
като черни оголени клони на зимния сняг,
тези сухи ръце и ракривени болни усмивки,
и очи може вече вгледани в другия свят.

Тишината и здрачът и тези прозорци тъжовни

със петна от мухи и с бразди от прахът и дъждът,
и звънът, и звънът на големия стенен часовник
сякаш тежките стъпки на близката смърт.

ХИЖИ

Прихлупените вехти хижи
из крайнините на града,
стени с опадала мазилка
като че с белези от струпей,
врата раззината и черна
и чер прозорец изпочупен -
о, тези вехти ниски хижи
на бедността и на глада!

Там слънцето е огнен костер
на знойна мъка и печал,
там никога не разлюлява
камбани шеметният празник;
трудът е вечен и безплоден
и бляновете са напразни,
макар нощта да е без сън и
денят в година натежал.

Там не живеят нито хора
и нито божии чеда,
но вятърът развява сенки,
които сведени се движат,
и съсухрени лица се мяркат,
дълбани от неспирна грижа,
и сякаш не лица, а маски
със вечний образ на глада.

Там радостта е непозната
и там смехът е чужденец,
и щастието не изгрява
над тези покриви разбити:
под тях е безпределната радост
понякога да бъдат сити
и за щастлив се смята само
студеният и блед мъртвец.

Там небосводът е от пепел,
от жарки въглища, от плам
и често дъжд и зли вихрушки
стени и покриви разкъртват,
а мръсната земя излъхва
подобно чер и древен жертвеник
зловоние към небесата
като молитвен тимиам.

ВЯТЪР

В мрачините стремглаво политнал,
с остър писък разсякъл просторите,
разлюля моя дом като кораб
и разтърси могъщо вратите.

И с корава ръка по стъклата
побеснял блъсна лудо прозореца
и прозореца с трясък разтвори,
вътре втурна се бурният вятър.

Като острия смях на безумен
се разсипа стъклото в следите му
и зимния студ на горите
бясно вятърът хвърли върху ми.

По стената развя като знаме
и размята високо завесата,
и от бялата свещ ми отнесе
като жълт и повехнал лист пламъка.

Аз издигам с проклятие ръцете си
и те срещам със тежко проклятие,
повилнял и стремителен вятър,
в леден пламък превърнал сърцето ми!

СТАРИТЕ МОМИ

Ръцете бавно се протягат
и пее старият чекрък,
през сухите и тънки пръсти
се точат нишки от коприна
като лъчи през сухи клони
във пуста есенна градина:
то старите моми безстрастно
предат, насядали във кръг.

Те не говорят и не питат,
а всички сведени мълчат,
въртят безспирно колелото
и слушат скръбната му песен,
от сутринта в студени стаи
над стария чекрък надвесени,
и ето вече по стъклата
догаря най-подир денят.

О, старите моми печални,
които чакат вечерта,
за да отдъхнат в сън най-последно
и почнат утре освежени!
Те имат тук едно богатство:
то са косите посребрени,

а в техните сърца-саксии
цъфтят цветята на скръбта.

Печалните моми що искат?
Каква надежда ги зове?
Нима ще трябва да загинат,
без радостта да ги споходи?
Ах, старите моми очакват
накрай женихът им да дойде,
последният жених да дойде
и скъса нишката надве.

КОЛИ

Дълъг път, потъмнял и разкалян,
който води незнайно къде,
който прав в есента кървоалена
като меч е разсякъл света.

Още колко остава да минат
тези стари и груби коли?
Много дни във полета пустинни
непрестанния дъжд ги вали.

Много дни в този път безнадежден
ги следи неотстъпно дъжда
и разгъва чудовищна мрежа
от изпредена в нишки вода.

Дъжд и път, дъжд и път пуст и черен
и понякога бедни села;
само скръбната песен размерена
на скрипящи безспир колела.

Тази есен, която приспива
и скъсява далечния път:
като нощ почернелите биволи
денонощно покорно вървят.

Стари груби коли сред полята,
ето ви по безкрайния пъ!
Като спиците на колелата ви
едносъщите дни се въртят.

ВРАТИТЕ

Вратите, пътните врати
на старите прогнили къщи
вий ги познавате, нали,
от толкоз минали години;

те с шум закрехнати назад,
когато вечер се завръщате,
ви сторват път и сякаш казват:
- Минете, моля господине!

Те имат странни гласове
и в делник, и в неделя - всекога,
от сутрин чак до вечерта
те пеят със уста раззината,
когато ги отваряте
и ги затваряте полека:
о, тези гласове и песни,
познати още от детинство!

Вратите, мокрени от дъжд,
изгнили от вода и зима,
гризат ги червеи безброй
и ги оглождват ветровете;
вратите с хиляди резби -
цветя и знакове без име -
със гвоздеи, халки и скоби,
с ръждата като кръв по тях.

А снощи с всичата си мощ
развързаната буря в мрака
ги блъсна като стенолом
и се разпериха вратите,
и цяла нощ до сутринта
безспир се удряха и тракаха
като криле на черна птица,
ранена смъртно в мрачините.

Вратите, вашите врати
напразно вие ги заключвате.
Вий няма никога, уви,
да бъдете зад тях спокойни.
Когато вслушва се нощта
и вият сепнатите кучета,
не могат те да ви запазят
от Нея - вечната разбойница.

ЕСЕННО ЗАВРЪЩАНЕ

Мойто есенно скръбно завръщане
подир толкова пролетни дни
в безутешната бещина къща
с боядисани жълто стени.

Колко много години са минали
по неравния тягостен път,
дето днес моите стъпки пустинни
като вопли самотно звучат!

Дървесата са сякаш излезнали
да ме срещнат с прострени ръце;
те минават край мене и чезнат
с озарено от пурпур сърце.

А през техните клони запречени
вехне къщата с жълти стени
като някакъв спомен далечен,
като спомен от минали дни.

ЗИМНИЯТ СТУД

Слушай, снощният шум зад вратите
и това, що сме взели за вятъра,
било тежкия звън на копитата
и дълбокия глас на земята.

Снощи скришом със коня преминал,
неотседнал, погледнал в прозореца,
въз стъклото дъхът му застинал,
своя бял плащ захвърлил на двора.

С тежък удар разтворил вратата,
колко сила е имал, замахнал
и забол: десет ножа под стряхата
и един - във сърцето на татка.

Ние - слабите - що сме му сторили?
Няма татко ми вече да стане!
На главата ти кацнала врана:
майко! - черната кърпа отгоре.

ПЪТ

Зимен път, ти прекосваш пустинните
и безбрежни долини от сняг.
Две дълбоки бразди - верен знак,
че по тебе кола е преминала.

В тази зима със люти виелици
кой е минал? Защо? Накъде?
Кой е сложил зловещи следи
въз снега на полетата бели?

Под безкрайните вопли на вятъра,
сред дълбока и глуха мъгла
е преминала черна кола
и са скърцали тук колелата й.

Стари, мършави кранти са влачили
пожълтял като восък мъртвец
и във кръг като черен венец
черни врани над него са грачили.

Дървеса, сякаш след погребение
вий се връщате в зимния път
и жалейните дрехи висят
по вашите клони сломени.

СТАЯТА

Би казал, че във тази стая
не е живял отдавна никой,
че е заключена стояла
с години нейната врата.
Тук има миризма на вехто
и прах на всичките неща,
тук бавно времето превръща
във прах безжизнен сякаш всичко.

В ъглите расне неусетно
вечерната дрезгавина
и вехне есенното слънце
върху килимите на пода,
а светят жълти зимни дюли,
наредени върху комода
като голяма броеница
от кехлибарени зърна.

Какви лица ли отразило
ревниво пази огледалото?
То сякаш е един прозорец,
отворен в друг предишен свят.
Часовникът е вече млъканал
и в неговия чер ковчег
лежат умрели часовете
и неподвижно спи махалото.

Портрети на жени, които
са си отишли от света,
висят, от слънце пожълтели,
окачени върху стената,
заспала тежко върху пода,
сънува в здрача тишината
и цялата печална стая
залязва бавно с вечерта.

РУЧЕЙ

Да не беше никога изгрявал
оня жарък и задушен ден!
Изгорен от жажда, се наведох,
знойни устни за да разхладя,
а ликът ми падна омагесан
в ручея въз бързата вода
и вълните мигом го понесоха
надолу - кой го знай къде. . .